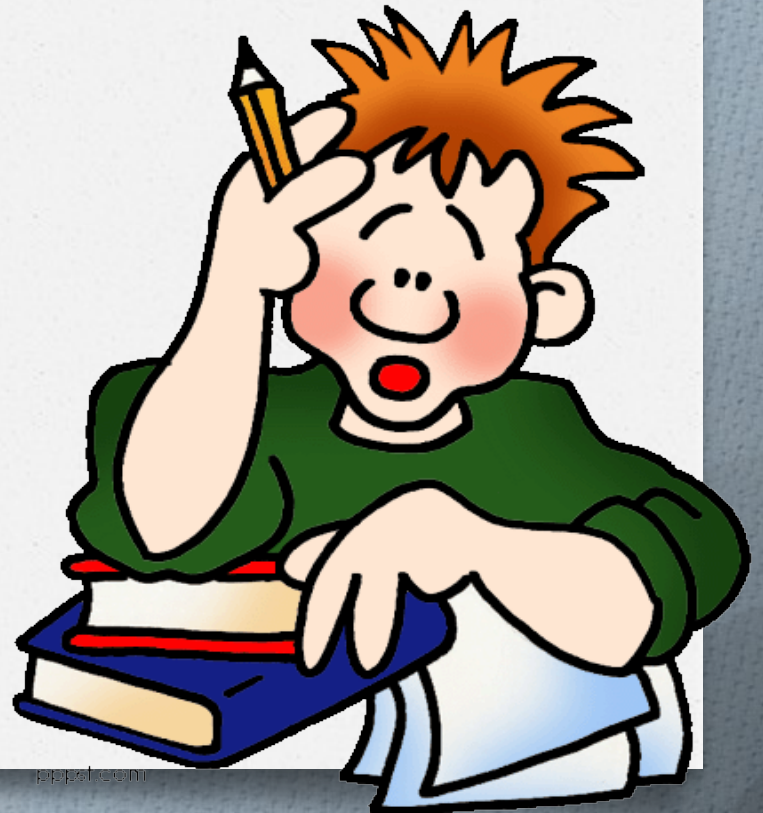

Przyczyny niepowodzeń szkolnych

mgr Ewa Adamczyk

Rodzina i szkoła to dwa środowiska liczące się w życiu każdego młodego człowieka. Szkoła dla ucznia jest miejscem nauki, zabawy, kontaktów z nauczycielami i rówieśnikami. Jedni czują się w niej dobrze, inni źle, jedni chodzą do szkoły z chęcią, dla innych jest ona złem koniecznym.

Nasuwa się pytanie: dlaczego?

Odpowiedź na nie wiąże się ściśle ze złym funkcjonowaniem ucznia w szkole i z jego niepowodzeniami.

Czym są owe niepowodzenia szkolne?

- o Definiuje się je jako: „... *sytuacje, w których występują wyraźne rozbieżności między wymaganiami wychowawczymi i dydaktycznymi szkoły, a zachowaniem uczniów oraz uzyskiwanymi przez nich wynikami nauczania.*”
- o Tak więc niepowodzenia szkolne możemy przyjąć, kształtują się, jeśli uczeń natrafia w szkole na trudności, których nie jest w stanie pokonać, rozwiązać.

Wskazuje się trzy podstawowe grupy
przyczyn niepowodzeń
szkolnych:

Społeczno – ekonomiczne

- o zła sytuacja materialna rodzin,
- o niekorzystna atmosfera w domu,
- o brak miejsca i odpowiednich warunków do nauki w domu,
- o brak zainteresowania rodziców problemami dziecka w nauce,
- o brak współpracy rodziców ze szkołą,
- o niewłaściwa współpraca rodziców ze szkołą,
- o wygórowane wymagania i ambicje rodziców wobec dziecka,
- o bezrobocie jednego lub obojga rodziców,
- o nadopiekuńcza postawa rodziców wobec dziecka, niewłaściwy ,
niezdrowy styl życia dziecka,
- o negatywny stosunek rodziców do szkoły i nauczycieli,
- o pozycja w zespole klasowym lub koleżeńskim dziecka

Biopsychiczne

- o stan zdrowia dziecka,
- o niski poziom intelektualny i moralny dziecka,
- o słaby rozwój psychomotoryczny dziecka,
- o uwarunkowania genetyczne – obecność u dziecka zespołu zaburzeń braku koncentracji i nadpobudliwości(ADHD),
- o negatywny stosunek dziecka wobec wymagań szkolnych,
- o temperament dziecka, cechy charakteru dziecka, nieśmiałość emocjonalna dziecka,
- o niesprawne lub wadliwe funkcjonowanie narządów zmysłowych dziecka(słuchu lub wzroku),
- o nieprzestrzeganie zasad higieny psychicznej przez dziecko,
- o zaburzenia w funkcjonowaniu układu nerwowego u dziecka(nerwica),
- o brak wytrwałości w pracy, brak cierpliwości itp.,
- o choroby somatyczne,
- o zaburzenia w funkcjonowaniu procesów poznawczych(brak motywacji do nauki, powolne tempo myślenia, zdolność do powierzchownego uogólniania, szybkie męczenie się wykonywaną pracą umysłową).

Pedagogiczne

- o nadmierne wymagania szkolne,
- o przeładowane programy nauczania,
- o nadmierna liczba uczniów w klasie,
- o źle dobrane formy, środki i metody nauczania przez nauczycieli,
- o brak właściwego przygotowania się nauczycieli do lekcji,
- o nieprzystosowane programy nauczania do możliwości ucznia, warunków pracy w szkole,
- o luki w opanowanej przez uczniów wiedzy,
- o niesystematyczna praca dziecka,
- o brak kontroli ze strony rodziców,
- o zainteresowania poza szkolne dziecka,
- o niskie kwalifikacje zawodowe nauczycieli,
- o złe warunki pracy dydaktyczno – wychowawczej w szkole,
- o wadliwa organizacja lekcji,
- o niedostateczna znajomość uczniów oraz niewłaściwa postawa nauczyciela w stosunku do nich,
- o błędy metodyczne popełniane przez nauczycieli

Skutki niepowodzeń szkolnych

o Niepowodzenia szkolne występują na kilku etapach:

- o Drobne luki w opanowanym materiale programowym w zakresie jednego przedmiotu nauczania. Towarzyszy temu wzrastająca niechęć do tego przedmiotu.
- o Znaczne luki w wiadomościach i umiejętnościach z jednego lub kilku przedmiotów. W tym czasie uczniowie otrzymują pierwsze oceny niedostateczne(mogą być agresywni wobec nauczycieli i rodziców, tracą ambicję, kłamią, unikają lekcji, przestają się interesować nauką)
- o Drugoroczność, która wywołuje często różnorakie zaburzenia w zachowaniu się uczniów.

o Niepowodzenia szkolne, które trwają długo, powodują:

- o Potęgowanie tych zaburzeń rozwoju, które były główną przyczyną niepowodzeń szkolnych
- o Występowanie nowych, które nie istniały w czasie pojawienia się pierwszych trudności
- o Systematyczne pogarszanie się ogólnej sprawności umysłowej uczniów(obok narastania luk i potęgowaniu się braków w wiadomościach i umiejętnościach szkolnych)
- o Obniżenie zainteresowania się nauką i spadek motywacji do osiągnięcia sukcesów szkolnych
- o Obniżenie ogólnej odporności nerwowej uczniów, w szczególności ich tolerancji na stres
- o Narastanie konfliktów emocjonalno-uczuciowych w środowisku domowym uczniów
- o Narastanie konfliktów w środowisku szkolnym

Sposoby wykluczenia niektórych przyczyn niepowodzeń szkolnych społeczno - ekonomicznych

- o zaopatrzyć dziecko w niezbędne przybory
- o zapewnić dziecku w domu odpowiednie miejsce i ciszę do odrabiania lekcji
- o nie wyręczać dziecka w pokonywaniu trudności szkolnych, lecz mądrze pomagać je przezwycięzać
- o nie przelewać swoich ambicji na dziecko
- o kształtować pozytywny stosunek dziecka do szkoły, nauczycieli, nauki i pracy w codziennych kontaktach z dzieckiem
- o uczestniczyć systematycznie w zebraniach rodzicielskich, także dotyczących pedagogizacji rodziców
- o starać się zapewnić odpowiednią atmosferę rodzinną wolną od nadmiernych napięć, stresów, pośpiechu, nerwowości, nacechować ją wzajemną życzliwością i zrozumieniem
- o prowadzić systematyczną obserwację pracy i zachowań swojego dziecka
- o starać się wczuć w problemy szkolne dziecka i podsunąć mądre rozwiązania, z których skorzysta dziecko
- o zawsze znaleźć czas na rozmowę z dzieckiem, mimo obowiązków i zmęczenia

Sposoby wykluczenia niektórych przyczyn niepowodzeń szkolnych biopsychicznych

- o utrzymywać stały kontakt z pedagogiem, psychologiem i poradnią psychologiczno – pedagogiczną
- o mądrze pomagać dziecku w pokonywaniu trudności szkolnych (pomóc opracować plan pracy dnia tygodnia itp. oraz czuwać z boku nad jego realizacją przez dziecko)
- o poświęcić więcej czasu na systematyczną pracę z dzieckiem
- o stosować w wychowaniu dziecka częściej pochwały i zachęty wspomagające wiarę we własne siły i możliwości
- o dbać o higienę psychiczną dziecka
- o poświęcić więcej czasu na rozmowy z dzieckiem dotyczące sposobów rozwiązania jego problemów szkolnych
- o kształtować pozytywny stosunek dziecka do szkoły, nauczycieli, nauki i pracy w codziennych kontaktach z dzieckiem
- o kreować sytuacje domowe, w których dziecko będzie miało szanse na wykonanie powierzonego mu zadania, aby umacniać jego wiarę w siebie
- o umożliwić dziecku nawiązanie kontaktu z uczniem osiągającym bardzo dobre wyniki w nauce
- o zorganizować, jeśli są na to fundusze rodzinne dodatkowe zajęcia wyrównujące luki dziecka w nauce (korepetycje)

Sposoby wykluczenia niektórych przyczyn niepowodzeń szkolnych pedagogicznych

- o przyzwyczajając dziecko do samokontroli swoich czynności (niekoniecznie związanych ze szkołą)
- o umożliwić rozwijanie zainteresowań dziecka związanych z nauczanymi przedmiotami
- o ustalić wspólnie z dzieckiem jego plan pracy(dnia tygodnia itp.), czuwać z boku nad jego realizacją
- o wdrażać dziecko do codziennych obowiązków domowych
- o nie wyręczać dziecka w pokonywaniu trudności szkolnych, lecz mądrze pomagać je rozwiązywać
- o wskazywać dziecku alternatywne metody efektywnego uczenia się(kurs szybkiego czytania, przedmiotowe programy multimedialne pozwalające utrwaląc nabytą już wiedzę)
- o wdrażać do systematyczności poprzez częste kontrole zeszytów, dzienniczka, kontakty z wychowawcą itp.)
- o systematycznie posyłać do szkoły (nie zostawiać dziecka w domu z byle powodu – nieobecność dziecka w szkole mnoży jego trudności)
- o motywować do nauki poprzez stosowanie częstych pochwał w stosunku do dziecka
- o być przykładem i autorytetem dla swojego dziecka poprzez właściwą postawę życiową
- o zachęcać do alternatywnych form przygotowywania się do lekcji np. wykonywania prezentacji multimedialnych, napisania referatu, przygotowania gazetki, krzyżówki, albumu
- o promować inne ciekawe dla dzieci sposoby spędzania wolnego czasu, zabawę na świeżym powietrzu, obcowanie z naturą, uprawianie sportu
- o często sprawdzać, jak dziecko korzysta z komputera i konsekwentnie wymagać przestrzegania ustalonych wcześniej zasad

Co mogą zrobić rodzice, aby dziecko uniknęło trudności w nauce?

- o Otaczać dziecko troskliwą opieką od najmłodszych lat.
- o Dbać o prawidłowy rozwój fizyczny (leczyć przewlekłe choroby, wady fizjologiczne, mieć stały kontakt z lekarzem).
- o Troszczyć się o prawidłowy rozwój dziecka we wszystkich jego sferach.
- o Przygotować dziecko do nauki szkolnej poprzez rozwijanie samodzielności, zainteresowań poznawczych, chęci do pracy.
- o Przez lata nauki dbać o zdrowie fizyczne i psychiczne dziecka.
- o Troszczyć się o dobrą atmosferę w rodzinie, o zaspokojenie potrzeb emocjonalnych, zwłaszcza potrzeby bezpieczeństwa.
- o Dbać o prawidłowe stosunki swego dziecka z rówieśnikami, a także nauczycielami.
- o Stawiać dziecku wymagania dostosowane do jego możliwości.
- o Utrzymywać systematyczny kontakt ze szkołą i wychowawcą.
- o Zapewnić jak najlepsze warunki do odrabiania lekcji, tj. miejsce, czas i spokój.
- o Systematycznie interesować się sprawami szkolnymi dziecka.

Wszystkich Państwa, których zainteresował temat niepowodzeń szkolnych, ich przyczyn oraz najnowszych badań dotyczących tych zagadnień odsyłam do książki Anny Karpińskiej „Drugoroczność. Pedagogiczne wyzwania dla współczesności (wyd. „Trans Humana” Białystok 1999), a także publikacji Bogumiły Łuczak „Niepowodzenia w nauce. Przyczyny, skutki, zapobieganie” (Oficyna Wydawnicza G&P, Poznań 2000).

Dziękuję za uwagę